

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

Науковий керівник: професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії (Ph.D) в галузі права **Костенко Сергій Костянтинович**

Тарасенко М. Л.

студентка 1-го курсу магістратури факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРИНЦИПИ ДОБРОВІЛЬНОСТІ І КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ЯК КЛЮЧОВІ ПЕРЕВАГИ МЕДІАЦІЇ НАД СУДОВИМ РОЗГЛЯДОМ

У сучасних умовах трансформації правової системи України та наближення її до європейської моделі дедалі більшої актуальності набувають альтернативні способи врегулювання правових спорів, серед яких одним з найпоширеніших є медіація. Прийняття Закону України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року стало важливим кроком у напрямку виокремлення медіації як ефективного, гнучкого й більш швидкого способу досудового врегулювання спорів. У порівнянні з класичним судовим процесом, медіація має низку переваг, серед яких особливої уваги заслуговують принципи добровільності та конфіденційності. Саме вони забезпечують не лише вільне волевиявлення учасників, а й гарантують збереження приватного характеру інформації, що обговорюється під час врегулювання конфлікту. Особливого поширення альтернативні способи врегулювання правових спорів набули після 2 червня 2016 року, коли до Конституції України була внесена норма, яка встановлює, що: «Законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору» [1], також, як правильно зазначала Слома В. В.: «Відповідно до ч. 1 ст. 16 ЦК України кожній особі надається право на звернення до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу, спори, які виникають між учасниками цивільно-правових відносин, можуть вирішуватись за допомогою інших способів, передбачених ЦК України. Водночас, поряд з юрисдикційними способами захисту, зростає роль альтернативних способів вирішення спорів, одним із яких є медіація» [2], або згідно з ч. 5 ст. 47 Кодексу адміністративно-

го судочинства України : «Сторони можуть досягнути примирення, у тому числі шляхом медіації, на будь-якій стадії судового процесу, що є підставою для закриття провадження в адміністративній справі» [3], також певну регламентацію можна знайти в інших нормативно-правових актах, зокрема в Законі України «Про судовий» збір, тобто, медіація як спосіб альтернативного врегулювання правових спорів з кожним роком стає все більш поширеним варіантом, який все більше вдосконалюється, та прямо передбачається законодавством.

Однією з причин значного поширення медіації є її принципи. Відповідно до ч.1 ст. 5 Закону України «Про медіацію», добровільність є одним з ключових принципів, що передбачає участь у процедурі медіації виключно за згодою сторін : «Участь у медіації є добровільним волевиявленням учасників медіації. Ніхто не може бути примушений до врегулювання конфлікту (спору) шляхом проведення медіації» [4]. Аналізуючи принцип добровільності, слід зазначити, що він має як процедурне, так і змістовне значення. Процедурний аспект полягає в тому, що сторони самостійно, без будь-якого примусу, вирішують чи брати участь у медіації. Змістова складова виявляється у праві самостійно обирати, які теми сторони погоджуються обговорювати під час проведення даного виду врегулювання правового спору. Ініціатива щодо застосування медіації, вибір медіатора, визначення умов, форми й тривалості процедури — все це здійснюється за вільним волевиявленням сторін. Крім того, згідно ч. 2 цієї ж статті будь-яка зі сторін має право у будь-який момент відмовитися від участі в процедурі без будь-яких санкцій або негативних правових наслідків. В судовому провадженні є схожий принцип — диспозитивності, наприклад, відповідно до статті 13 Цивільного процесуального кодексу України, яка передбачає диспозитивність цивільного судочинства, зазначено, що суд розглядає справи за зверненням особи в межах заявлених вимог і на підставі доказів, які подають сторони [5], але не дивлячись на існування такого принципу сторони все одно мають діяти з суворим дотриманням норм законодавства. Таким чином, принцип добровільності певним чином узгоджується з принципом диспозитивності, але є значно ширшим, оскільки надає більшу свободу учасникам в процесі вирішення спору. Це дозволяє сторонам уникнути чіткої регламентації, як, наприклад, буде у випадку судового врегулювання спору та можуть досягти згоди на основі взаємного розуміння й балансу інтересів. Добровільність створює передумови для досягнення більш стійкого, гнучкого та взаємовигідного результату, що є особливо важливим у спорах між де сторони бажають уникнути обговорення певних тем, які вони б не хотіли розголошувати.

Ще однією ключовою перевагою медіації є її конфіденційність. Відповідно до ч.1 ст. 6 Закону України «Про медіацію»: «Медіатор та

інші учасники медіації, а також суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, не мають права розголошувати конфіденційну інформацію, якщо інше не встановлено законом або якщо всі сторони медіації не домовилися у письмовій формі про інше» [4]. Конфіденційність у процесі медіації виступає своєрідною перевагою, яка вирізняє її серед інших позасудових способів врегулювання спорів, адже жодна з альтернативних процедур не передбачає такого рівня захисту інформації. Ефективність медіації значною мірою залежить саме від гарантії нерозголошення відомостей, отриманих під час переговорів, оскільки така інформація не може бути використана в подальших судових або арбітражних процесах без згоди сторін. Це положення значною мірою відрізняє медіацію від судового процесу, який, фактично в усіх галузях права відповідно до законодавства є відкритим і публічним, за винятком окремих категорій справ. Конфіденційність у медіації створює безпечний простір для сторін, сприяє відкритості сторін, а також захищає комерційну таємницю, ділову репутацію та приватне життя учасників. Також важливою гарантією забезпечення цього принципу є ч. 5 ст. 6 цього ж Закону : «Медіатор не може бути допитаний як свідок у справі (провадженні) щодо інформації, яка стала йому відома під час підготовки до медіації та проведення медіації» [4].

Особливого значення конфіденційність набуває в тих категоріях справ, де розголошення конфлікту може завдати істотної шкоди — як матеріальної, так і репутаційної.

Отже, принципи добровільності та конфіденційності не лише становлять фундаментальні засади медіації, але й визначають її як ефективну альтернативу судовому розгляду. Вони дозволяють сторонам самостійно контролювати процес вирішення спору, уникнути публічності та формалізму судового процесу та досягти бажаного результату. В умовах реформування правосуддя та орієнтації на європейські стандарти розвитку медіації як альтернативного інституту альтернативного врегулювання спорів є не лише доцільним, а й необхідним кроком до підвищення ефективності всієї правової системи України, який має певні переваги, зокрема добровільність та конфіденційність, які не зможе забезпечити в такому ж об'ємі судовий розгляд.

Список використаної літератури

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 20.10.2025).
2. Слома В. В Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів. Актуальні проблеми правознавства. № 4(36). 2023. с. 89—93. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/issue/view/71>

3. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV : станом на 8 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 20.10.2025).
4. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 20.10.2025).
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 17 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 20.10.2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Свида Олексій Георгійович*

Ткаченко Д. С.

студентка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

МОДЕЛІ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ

Відновне правосуддя є інноваційним підходом до вирішення кримінальних конфліктів, що виник як альтернатива традиційній каральній системі правосуддя. Зазначена концепція базується на принципі відновлення порушених відносин між потерпілим, правопорушником та громадою, а не лише на покаранні винної особи. У сучасному світі відновне правосуддя набуває все більшого визнання як ефективний механізм подолання наслідків кримінальних правопорушень та реінтеграції правопорушників у суспільство. Актуальність дослідження моделей відновного правосуддя зумовлена необхідністю реформування кримінальної юстиції в Україні та пошуку більш гуманних і ефективних способів реагування на злочинність.

Як зазначає Хмелевська Н. В., відновне правосуддя орієнтоване на відновлення соціальної справедливості через залучення всіх учасників конфлікту до процесу вирішення проблеми [1, с. 61]. Важливість низового підходу в імплементації відновного правосуддя підкреслюється у дослідженні Лондри К., Федорченка-Кутуєва П., Багінського А. та Северинчика О., які наголошують на необхідності врахування специфіки місцевих громад при впровадженні відновних практик [2, с. 15].

Відновне правосуддя як концепція виникло у другій половині ХХ століття як відповідь на кризу традиційної системи кримінальної юстиції. Засновники цього підходу, зокрема Говард Зер та Тоні Маршалл, запропонували принципово новий погляд на природу злочи-